



Camí de la cometa des Morts

Paratge natural de la Serra de Tramuntana



**Govern
de les Illes Balears**



Obra Social "la Caixa"

CATALÀ

Camí de la cometa des Morts

Paratge natural de la Serra de Tramuntana

Lluc convida qualsevol persona a caminar pels seus voltants. Un dels principals atractius és contemplar les formes suggeridores adoptades per les roques calcàries modelades amb el pas del temps.

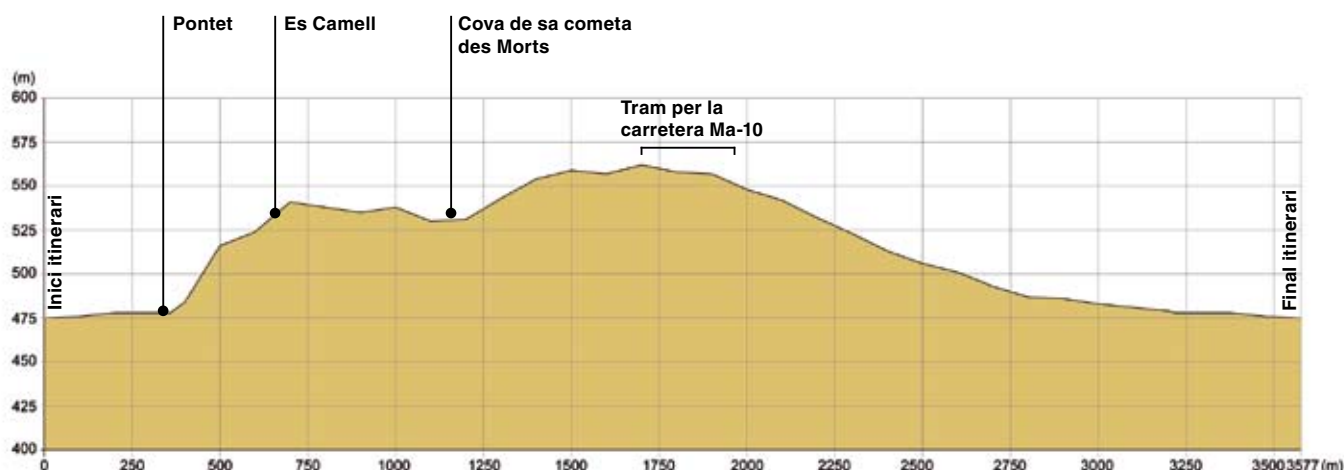
Amb aquest itinerari podrem conèixer l'espectacular món de l'erosió càrstica. Alguns exemples en són es Camell i la cova de sa Cometa des Morts.

Dificultat: baixa

Distància per recórrer: 3,6 quilòmetres (itinerari circular)

Durada: poc més d'una hora sense comptar les aturades. Si ens entretenim al Camell o a la cova, fàcilment arribarem en dues hores.

El camí està senyalitzat. Un dels trams de l'itinerari transcorre per la carretera. Cal anar amb molta precaució a l'hora de baixar a la cova. És necessari dur una llanterna.

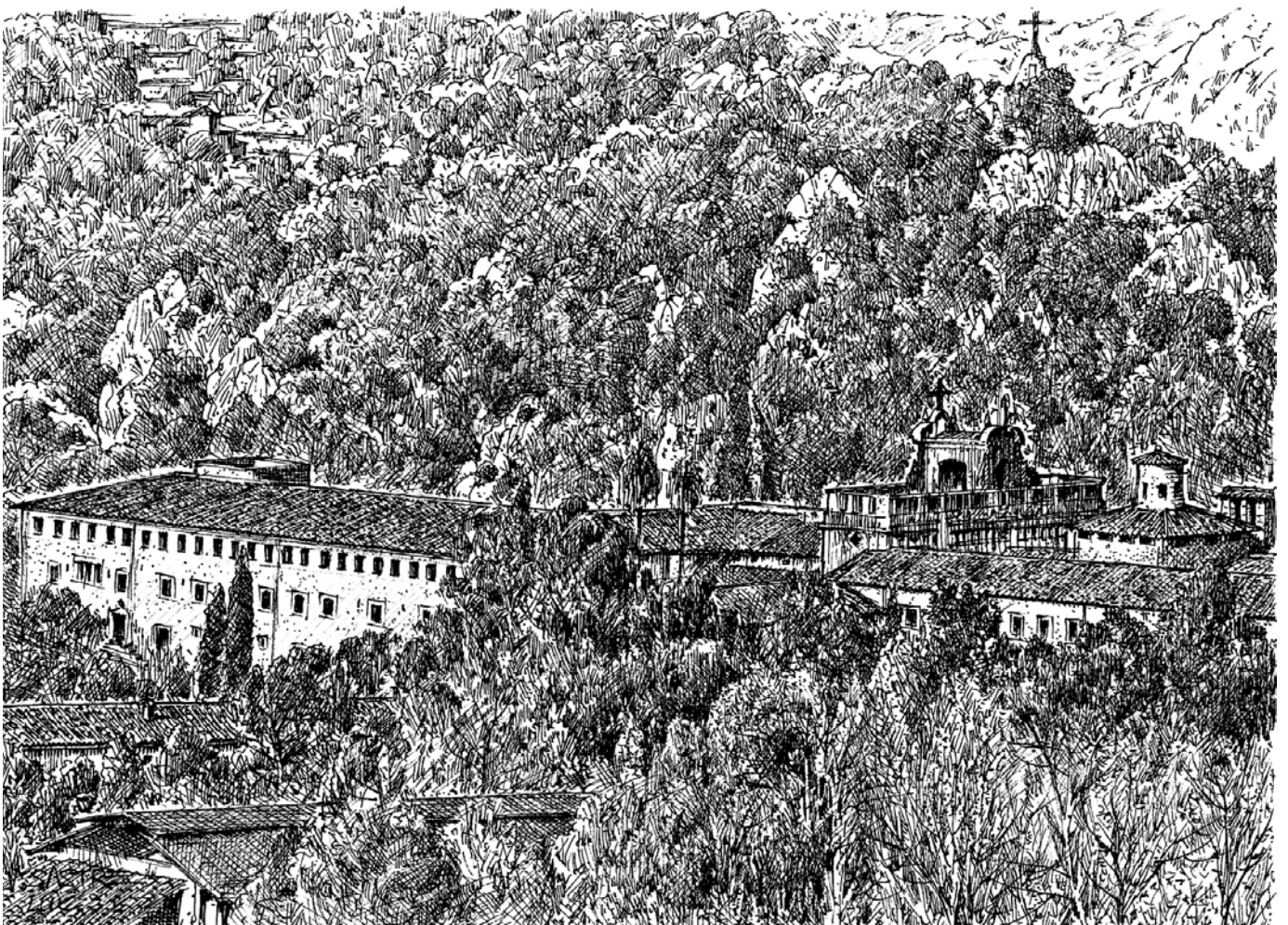


Entrada de la cova de sa Cometa des Morts (Foto: Gràcia Salas)

1. Lluc, de *lucus*, “bosc sagrat”

Començam el nostre itinerari al monestir de Lluc, centre espiritual de l'illa de Mallorca. Es localitza al terme d'Escorca, al cor del Paratge natural de la Serra de Tramuntana, a una altura de 470 m i protegit per les principals elevacions de la muntanya mallorquina: el puig de Massanella (1.367 m), el puig Tomir (1.102 m) i el puig Roig (1.002 m), entre d'altres.

Lluc és el punt de partida de nombrosos itineraris i rutes excursionistes. Aquesta vall, atapeïda per un frondós alzinar, és un indret gairebé màgic. Etimològicament el topònim de Lluc prové del llatí *lucus*, “bosc sagrat”. Aquest significat ens suggereix un culte primitiu a qualche deïtat pagana per part dels primers pobladors de Lluc. D'aquests romanen, entorn del santuari, abundants restes i despulls prehistòriques entre les quals destaquen les localitzades a la cometa des Morts.



Lluc (Dibuix: Vicenç Sastre)

2. De camí cap al carst



Aladern de fulla ampla
(Foto: Gràcia Salas)

de frondoses alzines (*Quercus ilex*). Dins l'alzinar destaquen uns exemplars extraordinaris d'aladerns de fulla ampla (*Phillyrea latifolia*) i a la primavera la floració pa porcí (*Cyclamen balearicum*) amb les flors blanques amb pètals reflexes i entorcillats.

Anam per davall els porxets del Santuari de Lluc fins que trobam un portal amb una arcada sota la que passam. Prenem el camí asfaltat a la vora del torrent. Pocs metres més endavant ens desviam cap a l'esquerra fins a arribar al camp de futbol, que travessam. Des d'allà veim un pontet de fusta que hi ha sobre el torrent de Lluc. Passam el pont i ens aturam a contemplar el puig de ses Monges, topònim que al·ludeix a les roques càrstiques que sobresurten del bosc.

El camí recte ens condueix en ascens per dins d'un laberint rocós envoltat per un bosc ombrívol



De camí cap a la cometa des Morts (Foto: Gràcia Salas)

3. El carst

El terme carst prové de *Kras*, en alemany *Karst*, nom de la regió que s'estén des del sud-oest d'Eslovènia fins al nord-est d'Itàlia i on per primera vegada s'estudiaren i es definiren les formes característiques de les roques calcàries esculpides per l'acció de l'aigua de pluja. Per extensió, carst o regió càrstica, s'utilitza per designar un terreny de roques constituïdes principalment per carbonat de calci, que es dissol lentament per l'acció de l'aigua, de manera que configura un paisatge característic tant a la superfície (formes exocàrstiques) com a l'interior (formes endocàrstiques). Una bona part de la Serra de Tramuntana està formada per unitats plegades i disposades en forma d'escates encavalcades compostes per materials calcaris i margo-calcaris, cosa que les predispesa a ser afectades pels processos de carstificació.

Les morfologies exocàrstiques principals que hi trobam a la Serra són: les depressions càrstiques grans, les petites -anomenades dolines-, els canons càrstics (com per exemple, el torrent de Pareis i el del Gorg Blau) i els rellars i esquetjars amb roques que presenten canaladures (que semblen cisellades), estries, tubs, perforacions, cubetes i concavitats. Les morfologies endocàrstiques més característiques són els avencs i les coves. Els avencs es troben a la part superior del massís calcari i drenen les aigües que arribaran al subsòl en sentit vertical. Les coves es poden ubicar també a la part superior del massís calcari o a la zona freàtica, on s'acumula l'aigua del subsòl, que tendeix a drenar horitzontalment per l'interior del sistema càrstic fins que surt a l'exterior a través de fonts o surgències.



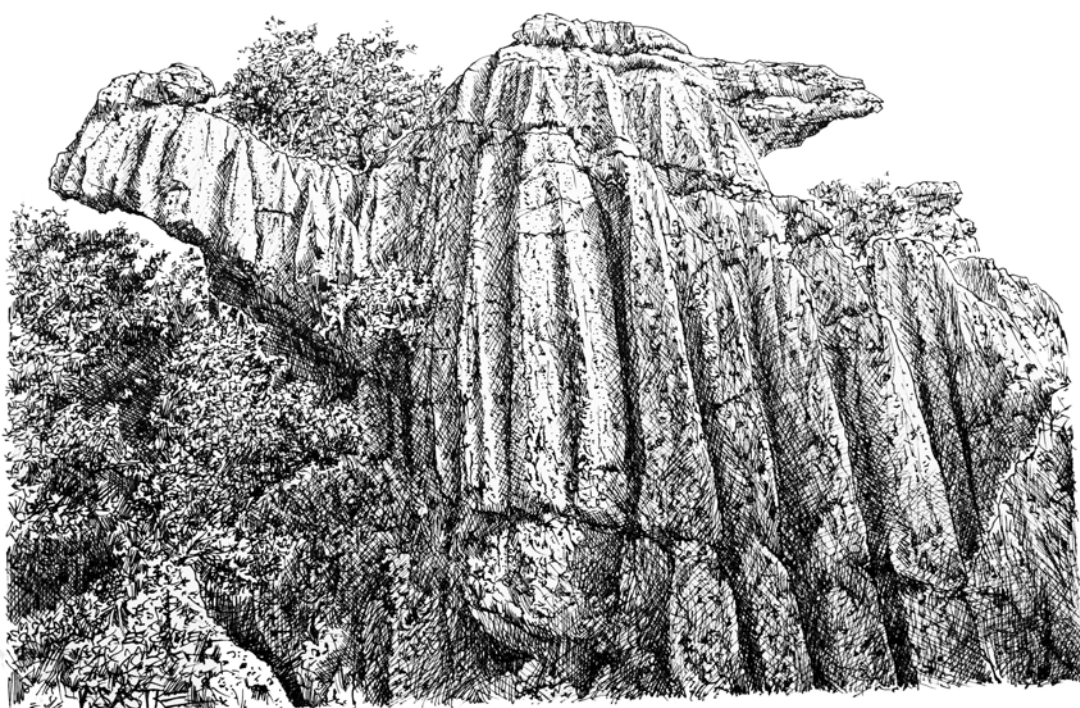
Rellar (Foto: Gràcia Salas)

4. Qui ha esculpit es Camell?

Poc abans d'arribar a un rotlo de sitja, just a la dreta un petit cartell ens indica es Camell, singular formació rocosa que descobrim a uns dos minuts del punt on ens trobam.

Aquesta roca en suggerent forma de camell o dromedari o tortuga - tot depèn de la imaginació de cadascú -, no ha estat modelat per cap escultor. Ha estat l'aigua la que s'ha encarregat d'erosionar la roca. L'explicació és la següent: el diòxid de carboni present a l'atmosfera es combina amb l'aigua de pluja formant aigua lleugerament àcida pel seu contingut en àcid carbònic, que en caure sobre les roques carbonatades, transforma els carbonats en bicarbonats, que són més solubles i, per tant, transportables. Cada vegada que plou l'aigua dissol part de la Serra en un procés lent, però sense pauses.

Les formacions rocoses que configuren el paisatge dels voltants són estructures que inicialment varen ser modelades per l'aigua de pluja mentre el massís càrstic romania cobert pel sòl. Quan aquest sòl es perdé, per processos d'erosió, les roques quedaren exposades i els agents atmosfèrics les tornaren a retocar al llarg de les variacions climàtiques que ha experimentat Mallorca en el passat geològic recent, generant estries, esglaonaments, canals, etc.



A pocs metres des Camell hi ha un mirador sobre les muntanyes de Lluc, que també val la pena de visitar per contemplar la vall de Josafat que va des de Son Amer fins a Ca s'Amitger.

Es Camell (Dibuix: Vicenç Sastre)

5. Des Camell a la cometa des Morts

Tornam enrere fins al punt on ens havíem desviat per seguir el nostre camí i tot d'una veim un rotlo de sitja de carboner. És testimoni de l'antic aprofitament tradicional del bosc. Durant molts d'anys, les sitges foren utilitzades per obtenir carbó a partir de la fusta de les alzines i altres llenyoses.



Escanyacabres o olivella (Foto: Sebastià Torrens)



Empelt de bruixa (Foto: Gràcia Salas)

A uns cinc minuts d'aquest rotlo arribarem a una bifurcació: el camí de l'esquerra ens conduiria a es Pixarells, mentre que el de la dreta, que serà el que seguim, ens condueix fins a la cometa des Morts. Passarem per sota d'un pi (*Pinus halepensis*) amb una malformació d'origen desconegut, que popularment rep el nom d' empelt de bruixa o escopinada de gegant. Les fulles es troben molt apinyades i prenen en conjunt una forma esfèrica que a vegades serveix com a niu per a espècies com el mussol banyut (*Asio otus*) o el mussolet (*Otus scops*).

El camí baixa lleugerament per replanar-se en arribar a una petita vall anomenada cometa des Morts que geològicament correspon a una dolina. Les dolines

són depressions en forma d'embut ovalat o circular no gaire fondes, típiques de les àrees càrstiques i produïdes per la dissolució prop de la superfície dels massissos calcaris o per l'esfondrament del sostre d'una cavitat.

Aquesta vall amaga un bon nombre de coves naturals prehistòriques. El topònim “des Morts” prové de les restes d'enterraments de l'època talaiòtica que es varen descobrir a l'interior d'una de les coves que es troba a la part més baixa de la vall.

Fa anys aquesta dolina fou aprofitada pel conreu d'oliverar. Avui en dia, el seu abandonament ha donat pas al desenvolupament del pinar (*Pinus halepensis*), obert i assolat, que permet el creixement d'exemplars d'olivella o escanyacabres (*Cneorum tricoccon*), xiprells (*Erica multiflora*), llentiscles (*Pistacia lentiscus*), de l'omnipresent estepa llimonenca (*Cistus monspeliensis*) entremig de gran quantitat de càrritx (*Ampelodesmos mauritanica*). Aquestes plantes ofereixen als aucells un proveïment abundós de fruits, llavors i insectes.



Xiprell (Foto: Sebastià Torrens)

6. Cova de sa Cometa des Morts

Per trobar-la, cal seguir els senyals que en un moment determinat es desvien cap a l'esquerra i ens duren per un tiranyet que s'endinsa dins l'alzinar, i que ens condueixen fins a la seva entrada. Geològicament, la cova és l'engolidor d'aquesta dolina on es trobam, per on s'escola l'aigua de pluja.

Aquesta cova era coneguda des del segle XVIII i fou excavada en 1945 i 1948 pel pare Cristòfol Veny. En ella, s'hi trobaren dues fases d'enterrament. La primera es va localitzar a la cambra final i corresponia a l'edat del bronze. La segona, restes d'inhumacions en calç, es va localitzar a la part central i corresponia a l'edat del ferro. Actualment les restes que es varen descobrir estan exposades al

Museu del Santuari de Lluc i al Museu de Mallorca.



Per continuar el nostre itinerari, tornarem al camí que hem deixat momentàniament. El camí fa alguns revolts per arribar a la carretera. Seguim cap a la dreta i una cinquantena de metres més endavant veurem un camí ample que baixa per l'antic camí Vell de Pollença a Lluc, els seguirem i ens conduirà de retorn fins al camp de futbol, on es tanca el recorregut d'aquest itinerari.

**Sortint de la cova
(Foto: Gràcia Salas)**

